

Це має прямі економічні наслідки, такі як втрати робочого часу та його непродуктивне використання впродовж деякого часу після виникнення конфлікту. До того пошкодження нормального робочого мікроклімату всередині компанії може суттєво знизити мотивацію співробітників до виконання службових обов'язків.

Таким чином, в ході аналізу було виявлено, що традиційний процес організації комунікацій на підприємстві має низку серйозних потенційних проблем. Проведення різного роду нарад та засідань призводить до непродуктивного витрачання робочого часу найдорожчих співробітників компанії – управлінців вищої та середньої ланок. Емоційна напруга та перенесення міжособистісних відносин на професійну діяльність викликають незадоволення, зниження мотивації та внутрішній опір всередині компанії.

Шляхами вирішення вищезазначених проблем є налагодження системи управління комунікаціями на підприємстві, розробленої за методиками інформатизації бізнес-процесів в компанії, що і представлятиме напрям подальших досліджень.

*Тимошевська Т.І.,
аспірант кафедри економіки підприємства
Харківського національного аграрного університету імені В.В. Докучаєва,
м. Харків, Україна*

СТРАТЕГІЧНА ДОМІНАНТА СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ – ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ

Теорія сталого розвитку в останні два десятиліття є найпопулярнішою. Зараз у літературі налічуються десятки визначень сталого розвитку. Це відображає як складність самого поняття, так і розбіжність поглядів учених. Важливий підхід у контексті дослідження основних проблем розвитку дається в роботах: А.І. Іванова [1], Н.А. Будюк [2], Н.А. Яковлевої [3], И.П. Бойко [4], Л.Г. Мельника [5]. Сформульоване поняття змісту розвитку відображає інтуїтивне розуміння суті проблеми ефективності використання земельних ресурсів. Зміна структури посівних за використання прибуткових культур, відмова від класичної схеми сівозміни розглядається як перехід до ринкових методів господарювання. Проте сталий розвиток виробництва має комплекс інваріантних характеристик.

Аналіз різних точок зору на визначення поняття “сталий розвиток” показує, що існує два основних підходи до розуміння “сталий розвиток”. В одному із цих підходів “сталий розвиток” розглядається як абсолютний показник, що характеризує його величину за певний проміжок часу. В іншому підході “сталий розвиток” як тенденція мінливості: одержання чистого доходу (виручки) від реалізації продукції за розрахунком на 100 га сільськогосподарських угідь, виробництво валової продукції в постійних цінах 2010 р., товарність виробництва, урожайність сільськогосподарських культур, виробництво продукції, питома вага площі посіву тощо. В обох підходах мова йде про сталість або мінливість показників розвитку. Автор пропонує розглядати сталість розвитку за оцінками динаміки, які визначаються за сукупністю не традиційних критеріїв.

Зважаючи на структурні зрушення посівних площ від зміни питомої ваги прибуткових культур, для оцінки сталості використання земельних ресурсів нами здійснено групування сільськогосподарських підприємств за питомою вагою площі посіву соняшнику (табл. 1).

Групування за питомою вагою площі посіву соняшнику та середні значення основних показників виробництва озимої пшениці в сільськогосподарських підприємствах Харківської області за 2009-2011 рр.

Групи підприємств за питомою вагою соняшнику в структурі посівних площ, %	Динаміка чисельності груп за період 2009-2011 рр.				Основні економічні показники з виробництва озимої пшениці по групах за питомою вагою площі посіву соняшнику в сільськогосподарських підприємствах Харківської області за 2009-2011 рр.							
	2009	2010	2011	всього	питома вага в структурі площ посіву, %	Урожайність, ц/га	виробничі витрати, грн./га		Собі вартість 1 ц, грн.	Товарність реалізації, %	Витрати на реалізацію, грн./ц	чистий дохід (виручка) від реалізації на 1 га площі посіву, грн.
							всього	в т.ч. вартість добрив				
До 10	30	14	28	72	22,60	35,0	2569,4	554,6	73,31	106,2	17,82	3256,03
10,01-15,0	68	43	77	188	22,98	35,5	2783,8	545,3	78,33	91,1	20,98	2905,33
15,01-20,0	103	80	125	308	23,52	33,8	2699,1	580,8	79,78	91,7	13,24	3173,45
20,01-25,0	101	100	90	291	21,47	31,7	2592,6	567,5	81,67	94,5	14,34	2871,64
25,01-30,0	58	65	74	197	25,26	32,4	2555,1	524,4	78,93	78,5	18,16	2625,36
30,01-35,0	36	53	35	124	17,79	29,6	2539,8	491,1	85,72	89,5	13,52	2633,48
35,01-40,0	24	37	26	87	20,80	27,3	2425,0	506,1	88,82	91,0	22,09	2607,71
40,01-45,0	9	18	9	36	18,48	28,0	2220,1	485,3	79,41	80,8	11,05	2135,08
понад 45	23	57	32	112	19,15	31,4	2706,1	450,1	86,25	84,4	21,70	2637,71
Всього	452	467	496	1415	22,29	32,7	2628,9	545,4	80,36	90,5	16,39	2881,85

Джерело: розраховано автором за даними Головного управління статистики у Харківській області

Тривалий час в сільськогосподарських підприємствах Харківської області зберігається тенденція збільшення посівів соняшнику. Соняшник як попередник зменшує врожайність як самого соняшнику, так і інших культур. При насиченні структури посівних площ соняшником врожайність озимої пшениці і ячменю знижується. Підвищення ж ефективності використання земельних ресурсів ґрунтується на можливості формування механізму управління за оцінками впливу факторів на врожайність.

У структурі посівних площ соняшник має займати не більше 12 %. За даними Інституту зернового господарства при насиченні сівозміни до 15 % урожайність його становила 25 ц/га, а при збільшенні до 30 % – урожайність знизилась до 17 ц/га. Найбільш помітним вплив насиченості посівних площ соняшником виявився для озимої пшениці ($R_2^2 = 0,7533$) і ячменю ($R_3^2 = 0,7988$). Рівняння, що описують цю залежність, мають такі параметри: $Y_2 = 0,0054x^2 - 0,4987x + 40,857$ та $Y_3 = 0,0047x^2 - 0,4411x + 28,048$. Результати, одержані по групах сільськогосподарських підприємств Харківської області за 2009-2011 рр. дають підстави стверджувати, що рівень зниження врожайності основних культур в підприємствах з питомою вагою в структурі посівних площ біля 50 % соняшнику в порівнянні з підприємствами, питома вага в яких не перевищує 10 % площі посіву досить помітне і суттєво впливає на сталість ефективності використання земельних ресурсів. По групі підприємств з питомою вагою посівів соняшнику в структурі посівних площ 15-20 % було досліджено більш ґрунтовно. Для з'ясування причин небажаного явища ми використали матриці парних коефіцієнтів кореляції, що дозволяє з'ясувати характер взаємозв'язків між факторами, які мають різні одиниці виміру, щодо впливу на ефективність використання земельних ресурсів.

Збільшення питомої ваги площі посіву озимої пшениці не підвищує ефективність використання земельних ресурсів ($r_{x_1Y} = -0,1411$). Причини такого впливу полягають в тім, що зі збільшенням питомої ваги озимої пшениці в структурі площі посіву врожайність зменшується. Підвищення врожайності пов'язано з вартістю виробничих витрат ($r_{x_2 r_{x_3}} = 0,1656$) і вартістю мінеральних добрив ($r_{x_2 r_{x_4}} = 0,2330$). Відчутний взаємозв'язок виявлено між товарністю виробництва і ефективністю використання земельних ресурсів ($r_{x_{5Y}} = 0,3478$). Виявлений зв'язок пов'язаний з впливом товарності, який залежить від реалізації продукції з урахуванням

маркетингової ситуації. Іншими словами, продукція вирощена в поточному році – реалізується в наступному. З підвищенням товарності виробництва ефективність принципово залежить від питомої ваги пшениці в структурі площі посіву. На ефективність використання земельних ресурсів впливає обсяг виробництва через ціну реалізації. При збільшенні питомої ваги посіву озимої пшениці ефективність використання земельних ресурсів підвищується, так як це дозволяє збільшувати площу обробітку і, відповідно, зменшувати витрати на виробництво продукції. За умови незмінності ціни реалізації буде мати місце більший розмір виручки від реалізації.

Сталий економічний розвиток сільськогосподарських підприємств в контексті використання земельних ресурсів – це послідовне підвищення ефективності виробництва у чинність позитивного впливу факторів й збалансованої їх взаємодії в довгостроковому інтервалі часу. Встановлено, що на ефективність використання земельних ресурсів мають визначальний вплив організаційно-економічні фактори. Підвищення ефективності використання земельних ресурсів, шляхом насичення площі посіву більш прибутковими культурами, привело до порушення агротехнологічних вимог сівозміни, що підвищує нестабільність використання земельних ресурсів і, як наслідок, впливає на сталий розвиток сільськогосподарських підприємств.

Література: 1. Иванов А.И. Методологические основы устойчивого развития аграрного сектора // Вестник МГТУ. Экономические и социальные перемены: факты, тенденции, прогноз / А.И. Иванов, А.С. Пономарева. – Мурманск: МГТУ, 2011. – С. 109-121. 2. Будюк Н.А. Экономические основы повышения устойчивости сельскохозяйственного производства: автореферат дис. ... канд. эконом. наук: 08.00.05 / Моск. гос. соц. ун-т. – Москва, 2003. – 23 с. 3. Яковлева Н.А. Экономические основы повышения устойчивости и прогнозирование производства зерна: На материалах Орловской области: автореферат дис. ... канд. эконом. наук: 08.00.05 / Орлов. гос. аграр. ун-т. – Орел, 2006. – 23 с. 4. Бойко И.П. Проблемы устойчивости сельскохозяйственного производства / И.П. Бойко. – Л.: Изд-во Лен. ун-та, 1986. – 310 с. 5. Основи стійкого розвитку: Практикум: Навч. Посібник / За заг. ред. Л.Г. Мельника та О.І. Карінцевої. – Суми: ВТД “Університетська книга”, 2005. – 352 с.

Ткачова С.С.,

*докторант кафедри менеджменту організацій ХДУХТ,
м. Харків, Україна*

СТІЙКІ КОНКУРЕНТНІ ПЕРЕВАГИ ПІДПРИЄМСТВА ЯК РЕЗУЛЬТАТ ІНТЕГРАЦІЇ СУЧАСНИХ ТЕОРІЙ ТА КОНЦЕПЦІЙ

Всебічне вивчення наукових підходів щодо створення, утримання та розвитку стійких конкурентних переваг дозволило визначити наявність тісних зв'язків та ефективної взаємодії між теоріями зацікавлених сторін, стратегічного управління та концепцією збалансованої системи показників.

Діяльність будь-якого підприємства є об'єктом уваги широкого кола зацікавлених сторін: акціонерів, кредиторів, інвесторів, менеджерів, працівників, постачальників, споживачів, партнерів та ін. Відповідно до положень теорії зацікавлених сторін підприємству необхідно знайти шляхи створення максимальної цінності для кожної групи. Науковцями та практиками рекомендується визначити інтереси кожної групи зацікавлених осіб, обрати індикатори, використання яких дозволить встановити досягнення цільових показників та відповідно задоволеність інтересів кожної групи стейкхолдерів. Щодо визначення інтересів зацікавлених сторін у науковій літературі, публікаціях у мережі Інтернет пропонуються різні варіанти. Так, науковець Н. Тарнавська відмічає для інвесторів, кредиторів, партнерів – важливість стратегічної та інноваційної спрямованості потенціалу конкурентоспроможності та високоякісного менеджменту, який забезпечує ефективне використання власних і залучених ресурсів та гнучкість підприємства як економічної системи в умовах існуючого конкурентного середовища; для власників і менеджменту підприємства – здатність до превентивного формування і використання системи знань, умінь і навичок спільного зі споживачем творення продукту, випереджаючи за часом теперішніх і можливих конкурентів; для споживачів продукції (послуг) – здатність задовольняти їх потреби на основі отримання товарів і послуг, що переважають конкурентів за необхідним набором параметрів, та можливість залучення споживача до формування бізнес-процесу підприємства; для персоналу підприємства – конкурентоспроможність системи винагород і вигод, яка обумовлює привабливість підприємства